

HUMÁN INNOVÁCIÓ

DR. HABIL. CZAKÓ KÁLMÁN – DR. HABIL. BIRHER NÁNDOR

Dr. habil. Czako Kálmán (czakokal@gmail.com), Dr. habil. Birher Nándor (birher.nandor@kre.hu)

Absztrakt

A humán innováció kritériumai az emberi természetből következnek. A szabad, értelmes, lelkiismerete szavát követő innovátor mindig időben és térben cselekszik, egyéni tevékenysége beleszövődik a közösség életébe. A humán természet közös minden emberben, cselekedetei abból következnek és az egyes személyes képességek és felelősségek szerint sokszínűek. A cikk annak a megfogalmazása, hogy az emberiségben meglévő közös alapra lehet építeni, és lehetséges a szükségletek, érdekek, attitűdök, döntések, célok, akciók, hálózati tevékenység harmonizálását szolgáló innovációkkal előmozdítani Földünkön az egész emberi közösség javát.

Kulcsszavak: humán minőség, kritériumok, innováció

1. Az emberi természet

Az ember visszaél szabadságával, amikor lelkiismeretének szava ellenére cselekszik, melyben hajlamai és tévedései is közrejátszanak.¹ Van azonban többre vezető út előttünk, amelyen járva közelíthetjük az elérhető legjobbat.² Sőt ez nemcsak lehetőség, hanem egyedül ez a törekvés méltó az emberhez. A humán, az ember természetének megfelelés minden személy feladata, természetéből következően hivatása. Az ember szabad lényként részben a természetes jóakarattal, részben a nootikus transzcendens kapcsolat révén leküzdheti az akadályokat. A már bevált vagy az új megoldás alkalmazása a maga helyén eredményes lehet. - Az embernek van természete és személyes tevékenysége. Ahhoz, hogy a humán teljességhez közelebb kerüljünk, folyamatosan, minden újabb szituációban szükség van a helyzetnek megfelelő *kreatív* tevékenységre, ami mindig *alkotás* a szó eredeti értelmében és valódi emberi *innováció* a lényege szerint. Európai kultúránk számtalan innovatív út megtalálásával gazdagodott a történelem folyamán az emberi méltóságnak, a testvériségnek megfelelő, az együttműködés útjait kiépítő, a segítség számtalan formáját kialakító, a védelem feladatainak ellátásban megvalósítható eljárások, a szolidaritás formáinak megtalálását jelentő utak létrehozásában. Tapasztalatokra, belátásra, előrelátásra épülő innovációk szolgálják a fejlesztést valamennyi szociológiai praxisterületen. Mind a polgárok bármely csoportjának, mind az egyházaknak, mind a szervezeteknek bármely tevékenysége és országos vagy világméretű elvei, szabályai, eljárásai részei az emberi közösségek életének.

---

¹ *Gaudium et Spes* enciklika 13,2§

² *Gaudium et Spes* enciklika 22,1§

A humán jellemzők mindegyike a saját helyén válik fontossá. Ezek közé tartozik az a képesség, mely révén az ember képes magát az őt megillető igazi java felé irányítani; a lelkiismeret (*conscientia*), a megértésre képes értelem (*ratio*), emberi méltóság (*human dignitas*), sorsközösség vállalása (*szolidaritás*), a minőségében értékesebbé váló tevékenység, egészen a hősi fokban gyakorolt erényekig (*virtus*). Elérhető tökéletességét az ember a 'jó és az igaz felkutatásában és a szeretetben' leli meg.

Téma az ember. Téma filozófiai antropológiában sokféle szempontból, például az ember és a történelem, az ember és a hagyomány, a társadalmi folyamat, szeretet és jog, személy és közösség, az idő és az örökkévalóság közötti állapot szempontjából, az éenség és a bűn, remény vagy halál, biztonság vagy bizalom, az emberi létfeladat és a nyelv, a világra nyitottság, valamint a metafizika vonatkozásában. – Megannyi könyv szól az emberről. Bizonyítottnak vagy kitaláltnak mutatkozó vélemények sokasága színezi a humán mibenlétet, e létminőség tulajdonságainak leírását. Filozófusként sokat tudunk az emberről, de nem fejtettük meg, hogy 'mi az ember'.³ Az ember eredetének, természetének elképzelése, elbeszélése, a leírtak értelmezése mellett az elméleti leírások, tanok, formák és lények elkülönítése, továbbá a rendszerezés, vagy az élőlények csoportosítása, hasonlóságok és különbségek megnevezése része a tudományos törekvéseknek. – A tudományok mellett azonban mindenki felmerül a kérdés: Mi az ember?⁴

A 'human' szó értelmezésének sokszínűségében meglévő közös tartalom alapján a szót jelzős szerkezetben, képzett alakban, toldalékokkal ellátva, szóösszetételben használjuk elvek, szabályok és eljárások tartalmának megjelölésekor. Emberi jogokról, emberhez méltó szabályokról, emberi módon alkalmazott eljárásokról beszélünk, az emberség okán pedig vannak elvárásaink.⁵ – Az ember természete szerint értelmes, lelkiismeretűre hallgat, szabad. Az emberi személynek méltónak kell lenni természete lényegéhez. Az emberi minőség az ember méltóságának forrása, minden személy számára emberi hivatás. Az emberi természet megsebzettsége⁶, gyengesége következményeként a tökéletesebb szabadság elérése, az értelmesebb tevékenység, a lelkiismeretesebb törekvés emberi energiát is igényel. A szabadságot veszélyezteteti például az hatalommal való visszaélés, az értelem útkeresését a félrevezetés, a tévedés. A lelkiismeret hangjának meghallását az elbizakodottság, a nagyravágás, az

³ HEIDEGGER, Martin, 1929/1930, *Die Grundbegriffe der Metaphysik. Welt – Endlichkeit – Einsamkeit*. Klostermann, Frankfurt am Main 2004. Angolul 1953, *Introduction to Metaphysics*. Yale University Press. In: Heidegger, Martin (ford. Vajda Mihály), *Bevezetés a metafizikába*. Ikon, Budapest, 1995

HEIDEGGER, Martin, 1927, *Die Grundprobleme der Phänomenologie*. Klostermann, Frankfurt am Main. In: *A fenomenológia alapproblémái*. In: Heidegger, Martin (ford. Demkó Sándor, görög és latin szöveggond. Ábrahám Zoltán), *A fenomenológia alapproblémái*. Osiris–Gond – Cura Alapítvány, Budapest, 2001

⁴ Zsid. 2,5: Mi az ember, hogy gondot viselsz reá?

⁵ A kereszténység a Biblia alapján így fogalmaz: „vándorok és jövevények” (Filippiekhez írt levél 2,6-7) számára az ígéret beteljesedése a húsvéti remény betöltése, mert Krisztus hasonló lett az emberekhez és keresztthalála után feltámadott

⁶ Bármilyen kiindulópontok alapján fogalmazzuk meg véleményünket, annyi bizonyos, hogy az emberi természetnek megfelelő tevékenység fejleszhető, korrigálható. és a megfoglyakozott képességek részben visszanyerhetőek.

önismeret hiánya, a restség. Az emberi energiát úgy értelmezzük, hogy az a jobb, tökéletesebb irányában felhasználható forrás, mellyel szabadságunk révén a lehetőséget megragadhatjuk, ami által a megismerhető feltárásában nem szűnünk meg az igazság szerint cselekedni, és ami által a lelkiismeret szavát teljesíthetjük és másokat is támogathatunk, szerethetünk.

Ember mivoltunk annak aranyfedezete, hogy semmilyen faj, bórszín, származás, vallás, nem stb. alapján közösségeinkből nem zárhatjuk ki az önmagunktól eltérőket, másféléket, mert létezésünk azonos lényege alapján a tevékenységben egyformán kötelezettek vagyunk a több, jobb, igazabb, tökéletesebb elérésére. Emberi méltóságunk megköveteli, hogy ember maradjon mindenki minden körülményben. Lényegük szerint nincsenek kiválasztottak és lenézettek, erősek és gyengék, szentek és bűnösök, igazak és gazemberek, jók és gonoszok, fogyatékosak és kiválóak. Az ember tettei azonban sokfélék, minőségük szerint eltérőek, különböző értékűek.⁷ Tennivalónk a szeretetben teljeseedik ki.⁸ A különbség forrása a személyes tulajdonság, a cselekedet. Az embernek kijáró mindenkinek jár, amivel szemben nincs kiválasztottság, nincs mások leigázására való jog, nincs születésből fakadó előbbre valóság, hovatartozás alapján létrejött elsőbbség, nincs különbségtévő nemzedéki hivatkozás, nincs eltérő történelmi esély. Mindenki egyenrangú embervolta alapján. Aki cselekedetei alapján megmutatja magát, azt nem az elérendő, nem a humán minta közelítésére való kötelezettsége, hanem az abban elért eredménye alapján kell megítélni. Az eszmény tisztelete és vonzása ugyanis nem azonos annak elfogadásával, követésével. - Vörösmarty megfogalmazásában „Ember vagyunk, a föld s az ég fia.”⁹ – ez a közös, az emberi természet, mibenlétünk, melynek teljes mintáját megismerhettük. de annak elérésére személyesen kell törekednünk.

A 'human' szó az ember természetére vonatkozó megjelölés. A 'homo természete' minden emberben azonos. Az emberek sokféleségét az egyéni tulajdonságok, tevékenység, viselkedés hozza létre. Az individuális, személyes vonások tesznek bennünket megismételhetetlen személyiséggé, egyedivé.

2. Az innovátor

Milyen tulajdonságai vannak az embernek, aki innovátorként alkot? Legegyszerűbb a filozófiai antropológiát segítségül hívni abban a vonatkozásban, hogy mit mondtak elődeink az emberről.

A filozófiai antropológia¹⁰ a vélemények sokféleségét megfogalmazó gondolkodók egész sorát tudja felvonultatni és minden nemzedékkel növekedik a véleményalkotók köre. A legfontosabbak közül néhányat felidézünk.¹¹ – Az ember

⁷ Szent Pál az egységet a humán mintában jelöli meg: „Nincs többé zsidó vagy görög, rabszolga vagy szabad, férfi vagy nő, mert mindnyájan egyek lettek Krisztus Jézusban.”

⁸ Gal 6,15: Krisztus Jézusban ugyanis nem az számít, hogy valaki körülmetélt vagy körülmetéletlen, hanem csak a hit, amely a szeretetben teljeseedik ki.

⁹ Vörösmarty Mihály, 1844, *Gondolatok a könyvtárban*

¹⁰ <http://www.ppek.hu/text/nytemv01.txt> [2020.04.14.]

¹¹ http://mmi.elte.hu/szabadbolcsesz/mtti.elte.hu/szabadbolcsesz/indexbaba.html?opti on=com_tanelem&id_tanelem=982&tip=0 [2020.04.14.]

bízzon abban, hogy képes megismerni (1.) sok mindent, hogy a megismerhető alapján helyes ítéletet tud hozni és azt javára tudja felhasználni. Esze, keze van, nyelvet használ (2.). Rejtélyes, meghökkentő (3.), mértékadó (4.), szabadon engedett lény (5.) az ember valójában. Az elbizakodottság nem indokolt, bár kitüntetett lény a Földön, hiányosságai és tévedései mindig figyelmeztetik, és a történelmi tapasztalatok alapján (6.) is látható, hogy az ember képes gonoszságra, önzésre, önhittsége, dicsőségre vágyó, miközben tehet jót is, magában is bízhat, önismerettel tekinthet magára (7.), erkölcsi ítélőképességére (8.) támaszkodhat, többre juthat (9.). Sír, nevet (10.), hazudhat (11.), elfajulhat, játszik (12.) (13.) és eszközt használ (14.), újjászülethet (15.), állathoz vagy angyalhoz hasonlóan mutatkozik (16.), bolond, bölcs (17), bűnös és szent lehet. Vannak, akik az embert biológiai hiányai (18.) alapján, a fejlődés folyamatának kudarcaként (19.), a véletlen eredményeként (20.), programozott robotként (21.), gépként (22.), ragadozóként, az 'ember farkasaként' (23.), öngyilkosságra képes lényként (24.) is látatják. Az ember az, amivé teszi magát (25.), ahogyan sorsát alakítja (26.), ahogyan környezetét (27.) és az emberi társadalmat formálja (28). Öntudatos, szellemi lény az ember (29.), aki emlékezik (30.), haláltudata is (31.) van, én-te kapcsolatra képes (32.). A kereszténység szerint „a testi lények különbsége világosan mutatja, hogy egyike sem az, ami magától lehetett volna, hanem minőnek a mindenható, változhatatlan és legbölcsebb teremtő rendezése és munkája által teremtett”¹²: Isten képmása, a természethez képest kiválasztott, de véges, esendő, szüksége van Isteni szeretetére és a kegyelemre.

Figyelemre méltó, hogy egyetértés látszik ebben: az ember sorsa alakításában felelős, mert képes megismerni és cselekedni, jövőjének alakítására jó esélye van. A változtatás hatékonysága, célja, értéke nagyon különböző mértékű és nagyon sokféle lehet, ezért fontos a hatásgyakorlás minősége, jósága, tökéletessége is, melynek garanciális alapját erkölcsi ítélőképessége, dialógusképessége és a legteljesebb és a legtökéletesebb irányában való előre haladás képessége adja. - A humán innováció legalább három területen szolgálja az emberi hatásgyakorlást: a szabadság érdekében a szabadosság és a hatalommal való visszaélés ellenében, az értelem érdekében a megismerés tévútjaival szemben, és a lelkiismeret épségének megtartásában a helyes szem elől tévesztésével szemben. - Amit az ember természete szerint elérhet, annak elérésére törekednie is kell. Az ember nem mondhatja magáról, hogy természete szerint kapott szabadságát már megélte, hanem csak annyit mondhat, hogy annak megélésére hivatott élete során. Amennyiben felelős tettei azt nem igazolják, nem nyerheti el azt másoktól. Hasonlóképpen az igazság megismerésére nem törekvő ember nem jut világosabb

---

1. CICERO, 2. ARISZTOTELÉSZ, 3. SZOFOKLÉSZ, 4. PRÓTAGORASZ, 5. HERDER, 6. DILTHEY, 7. CRASSUS CAECUS, 8. KANT, 9. AQUINÓI SZT TAMÁS, 10. PLESSNER, 11. SCHOPENHAUER, 12. SCHILLER, 13. HUIZINGA, 14. FRANKLIN, 15. PICO DELLA MIRANDOLA, 16. PASCAL, 17. JEAN PAUL RICHTER, 18. GEHLEN, 19. KÖSTLER, 20. SIMPSON, 21. DAWKINS, 22. LA METTRIE, 23. HOBBS, 24. CAMUS, 25. SARTRE, 26. MONOD, 27. FISH, 28. MARX, 29. HEGEL, 30. PROUST, 31. HEIDEGGER, 32. BUBER

¹² Fabius Claudius Gordianus FULGENTIUS (460-533) az emberi természetről. In: *Munkálatai a pesti növendék-papság magyar iskolájának*. Nyolczadik kötet. Buda, 1841. 30. – fordítás latinból. Kais. Kön. Hof Bibliothek 55.253 – B Alt. Még: Vanyó László: Ókeresztény írók. II. Bp., 1980.

felismerésre attól, hogy mások arra törekcsenek. A lelkiismeret szavát elnémító ember cselekedetei mások erkölcsi tisztánlátásától nem lesznek más minőségűek.

A tettekkel igazolt jobbra törekvés megtapasztalása beláttatja, hogy jogok, rendűségek, nyilvánvalóságok kisajátítása félrevezető, öncélú, hamis látszat formájában az emberiség életét végig kíséri az értelmi homály és az akarati gyengesség, a lelkiismeretlen cselekvés. A teljes szabadság helyett a korlátozottan szabad ember mindig hivatkozik valamire, és ugyanakkor vergődik hatalmi játszmáiban. A világos felismerések helyett a maga elképzeléseiben megoldást kereső ember ideológiákban akarja igazolni törekvéseit. A lelkiismeret tisztasága helyett a színlelés és a megtévesztés útjain tévelyegve keresi kiútját a bajból a hibázó. – Ezekkel szemben kell megtalálni szabadság biztosabb megélését, az igazságkeresés tisztább útját és a lelkiismeret őszintébb, természetűnknek megfelelő működését. – Egybehangzik ezzel Madách remekművében Ádám - „A célt, tudom, még százszor el nem érem. ... S az ember célja e küzdés maga.¹³ – és az Úr - „Mondottam ember: Küzdj, és bízva bízzál!”¹⁴ - szava.

3. Innováció és integráció

3.1. Innováció

Kiindulhatunk abból, hogy az ember mibenléte és tulajdonságaira utaló bármelyik kijelentés alkalmas arra, hogy a humán innováció megjelölhető kiindulópontja legyen a mibenléttel és a tulajdonságokkal kapcsolatban megfogalmazható pozitív vagy negatív tartalmak tekintetében.

Humán fogalom tartalmához kapcsolódóan az innovációk közé tartozik mindaz, ami az ember természet szerint történő eseményekkel (pl. születés, gondoskodás, halál) kapcsolatos (humanitus – emberi) teendők fejlesztését jelent. Teendőink vannak az emberség okán (communis humanitas causa). Mindaz, ami az emberi természet sajátja - a szabadság, az értelem, a lelkiismeret -, az eredő pontja a humanitasnak és az embert megkülönbözteti az állatoktól. Viselkedésünk emberséges kell, hogy legyen; emberbarátilag, ember módjára tehetjük dolgainkat; emberhez méltóan cselekszünk a kultúra, a segélyezés, a segítségnyújtás terén. Emberi természetűnknek megfelelően vagyunk humánusak, emberként vagyunk sérülékenyek, érzékenyek, védjük magunkat, őrizzük meg lelki egyensúlyunkat. Sorsunk emberi sors, tévedésünk emberi tévedés. Az emberi nemzetségből (gens) eredünk, emberi nemhez (genus) tartozunk. Emberi lények (homines) vagyunk.

Az emberi tevékenység sokféleségét szem előtt tartva soroljuk fel azokat a tevékenységtípusokat, akciótypusokat, amelyeket az innováció szempontjából is a legfontosabbnak tarthatunk. Ezek a következők: 1. rokonszenv kinyilvánítása, 2. ellenszenv kinyilvánítása, 3. együttműködés, 4. versengés, 5. segítés, 6. akadályozás, 7. védelem, 8. támadás, 9. szolidaritás, 10. agresszió. Ahhoz, hogy ezek a tevékenységek az egymásra épülő folyamatok és szerveződések egészében a lehető legértelmeesebben és a lehető legjobb akarat szerint, szabadon szerveződve, a legteljesebb mértékben valósuljanak meg, számtalan humán innovációra van szükség.

---

¹³ MADÁCH Imre, 1883, *Az ember tragédiája*. XIII.szín – Ádám szavai az űrben

¹⁴ MADÁCH Imre, 1883, *Az ember tragédiája*. XV.szín – Az Úr szavai

A tevékenység állapotnak megfelelően, szituációhoz, azaz a helyzethez és időtartamhoz kötődik. A történelem pillanatokból, megélt életszakaszokból tevődik össze, benne a személyes sors és a másokkal vállalt sorsközösség egybefonódik. Családtagok, csoporttagok, közösségbe tartozók sorsa fonódik egybe, melyet sem a megosztás, sem az önzés, sem a közönyösség, sem a megfélemlítés nem tehet tönkre, ha a legegyszerűbb jóra törekvés, a testvériség, a felelősségvállalás és az élet reménye teszi azokat szilárdná. Nincs jogos ideje a közönyösségnek, a rombolásnak, a felelősség elhárításának sohasem.

A személyes és közösségi fejlődés nagyobb esélye érdekében cselekedhetünk. Akcióink a fejlődés normál folyamatának megvalósulásában preventívek, a korábbi tapasztalatok támasztják alá, előrelátásra épülnek. Kezelésre kerül sor, ha korrekcióra, kijavításra, helyreigazításra van szükség. Ha elvesztett képesség visszanyerésére törekszünk, rehabilitációt végzünk. - Bármely tevékenység típusban vagyunk hatásgyakorlók, beavatkozásaink lehetnek időben új lehetőséget hozók, *preaktív*ak, vagy valamely más akcióra adott válaszok, *reakció*ók, esetleg valamilyen kapcsolatban készülséget eredményező, *proaktív*ók.

Embervoltunk közös a Földön mindenhol. Az integráció során kialakuló szerveződések egyetemesek lehetnek ezen tény alapján. Ez a tény nem azonos a személyek döntése révén kialakuló praxismegoldások elterjedtségével, amelyek integrációja során a szükségletek, érdekek, kapcsolatok, értékek, célok, tranzakciók, hálózati folyamatok juthatnak döntő szerephez. - Minden tevékenység, minden funkció helyet kap a teljes valóságban, a valóságos rendszerben. Új kombinációk alakulnak ki, a populációk összetétele új részekkel bővül, vagy a régiak kilépésével csökken, a megmaradás érdekében küzdelem indul, mely eredményeként vagy fennmarad a korábbi állapot, vagy új csoportok, új egyensúlyok alakulnak ki, bekövetkezhet olyan váratlan változás, mely hirtelen rögzül és kiküszöbölhetlenül átalakítja az események sorát, de az is előfordulhat, hogy a tevékenység a rendszer folyamatait irányíthatatlanná teszi, sodródásnak kiszolgáltatja, létét fenyegeti.

A Humán Innovációs Szemle megnevezés utal arra, hogy a folyóirat a személyes, közösségi, egyetemes és kulturális feladatok humán megoldásában közreműködőként jelenti magát a mindannyiunkra vonatkoztatható innovációk terén.

Ha feltételezzük, kétszer nem történik meg ugyanaz az esemény, akkor minden alkalommal minden szituációban innovációra van szüksége az embernek. Ennek felel meg szabadsága is, mely a választhatók valamelyike irányában érvényesül. Az ember képes új, jobb megoldások bevezetésére, mert ő az, aki természetének megfelelően a legjobbra irányultsága szerint képes cselekedni. Emiatt a 'humán innováció' lehetséges a megváltoztatás minden egyes dimenziójában, azaz a 'ki', 'mi', 'hol', 'minek segítségével', 'milyen okból', 'milyen céllal', 'hogyan', 'mikor', 'mennyi', 'minőség' vonatkozásában. A humán és az innováció egymással összekapcsolódnak témánkban, mert az ember az innovátor. Innováció egy új identitás, egy új minőség létrehozása, a motiváció hatékonyabb formájának kialakítása, a hagyományba beépíthető új megoldás alkalmazása, a közösség új szabályozása, új utak feltárása, kezdeményezések bevezetése, a szolidaritás új módjának létrehozása, a jobb cél kimunkálása, új legitimitáció bevezetése, új szemlélet felvázolása, új kapcsolatok létesítése, új legitímabb és tökéletesebb mintá felmutatása stb. Vég nélküli a felsorolás. - Az a jó innováció, amelyik összhangban van a minél teljesebb elérésével, az egység növelésével, a minőség fejlesztésével, az ember javát szolgálja és megfelel a teljes valóságot figyelembe vevő igazságnak. Ezen kritériumok az ember természetéből

következnek. A jó fa terem jó gyümölcsöt, a szőlőtőkével élő kapcsolatban lévő hajtás hoz termést; a legteljesebb mintát követő és megvalósító ember lesz az az innovátor, akire szükségünk van. A humán természetnek megfelelő tevékenység megvalósítandó, egyben kitüntetett lehetőség az egyes ember és az egész emberiség számára.

3.2. Integráció

Legalább két irányból induló innovációk adják meg az értelmes, jó integráció megvalósulásának lehetőségét. A magasabbnak tekintett, teljesebb integrációt igénylő szint döntéshozóinak köszönhetően jöhetnek létre azok a szabályozó, törvényeket alkotó, jogokat meghatározó döntések, amelyek a közösségi mozgásteret formálják az elfogadandók és a felelősen kötelezhetőek szempontjából. Az alacsonyabbnak tekintett, további, teljesebb integrációt igénylő szint döntéshozóinak köszönhetően jöhetnek létre azok a szerveződést és működést meghatározó döntések, amelyek a közösségi mozgásteret formálják az elfogadottak, a felelősen vállalandók szempontjából.

Tér-idő keretei között élünk fizikai valóságunkban, tehát az integrációt hely szerint vagy idő szerint tudjuk tárgyalni. A személyek valahol, valamikor vannak, és egyre bővül az a 'tér és idő', amelyben szerveződhetnek. Az egyes funkciók összehangoltsága és szerveződése minél nagyobb mértékű, minél magasabb szintre terjed ki, annál nagyobb mértékű lesz az egész rendszer integráltsága. Minden szinten horizontálisan és a szintek között vertikálisan valósul meg a funkcionális szerveződés. A funkciók szerveződése azonban eltérő szinteken, eltérő helyeken, eltérő mértékű. Az integráció az egyébként külön kialakuló szerveződések egymásra hatásakor csak akkor lesz sikeres, ha a létrehozó funkciók eredménye nem szűnik meg, és az új szerveződés képes a régi-új feladatok ellátására egyre több területen. Ugyanúgy, ahogyan a sejtek léte nem szűnik meg a szövetben, a szövet léte nem szűnik meg a szervben, a szerv léte nem szűnik meg a szervrendszerben, a szervrendszer léte nem szűnik meg a szervezetben, a szervezet nem szűnik meg a családban, a család nem szűnik meg a közösségi szerveződésben, a településen, a tájegységben, az országban, országcsoportokban...-. Az ország sem szűnik meg saját funkcióit tekintve a nemzetek nagyobb közösségében, nem szűnik meg a glóbusz valamennyi népességében, de funkcióinak teljesítésével új funkcionális szerveződésben része az integrációnak. - Napjainkban nyilvánvalóvá teszi ezt az is, hogy elsődlegesen a kormányok feladata saját népességük életének szolgálata, amely a feladatnak megfelelést további helyi szinten is lehetővé teszi, azaz az általános kötelezőn túl a másoktól való eltéréseket, helyi sajátosságok szerint való szabályozást is lehetővé teszi a helyi teendők teljesítésére. A magasabb szint által ellátható tevékenység időben meghozott eredményei a sokféleségben kirajzolódó közös kötelezettségek vonatkozásában kerülnek előtérbe a helyi tevékenységek számára. Az integrációt előmozdítják a magasabb szinten megjelenő iránymutató jó elvek, szabályok és eljárások, amelyekkel egyirányba mutatnak a helyi szinten alkalmazott jó elvek, szabályok és eljárások. Az integráció tehát személyes, döntéshozókhöz tartozó kötelezettséget, teret adó keretek létrehozását igényli, amelyet a szubszidiaritás szerint kötelezettséget vállaló döntéshozók választhatnak és a gyakorlatban adottságaiknak, helyzetüknek, vállalt felelősségüknek megfelelően a közösségi érdekeikkel és céljaikkal összhangban alkalmazhatnak.

A teljes rendszerben megjelölhető szintek megnevezése sok esetlegességet hordoz. Gondolkozásunkban azonban benne van a szintek egymásra épülése.

Egyszerűbbtől az összetettebb felé haladva például a következő szinteket jelölhetjük meg: dologi szint, individuum-szint, család-szint, csoport-szint, intézmény-szint, település-szint, tájegység-szint, országrész-szint, ország-szint, országcsoport-szint, régió- szint, földrész szint, kultúra-szint, globusz-szint, virtualitás-szint.

Az emberi tevékenység integrációs szintjein mindenhol személyek vannak, akik tevékenységük tényezőinek erejétől függően hatásgyakorlók. A hatásgyakorlás lehet innovatív az emberi természetnek megfelelő új módon, és ez képes az integrációt, a funkciók egybeszerveződését előmozdítani. Ha a tevékenység megreked valamelyik összetevőjénél, például az érdeknél, és nem tud megfelelni az értékek összehangolásának, az integráció megszakad. Az integrációt megakasztja az is, ami az egymással össze nem egyeztethető célokat egymással szembe fordítja. Az integráció egy negentrópus folyamat eredménye, amely folyamat emberi energia befektetését igényli és az egész rendszer rendjének kialakulása irányában hat. Az egész emberiséget átfogó egyetemesség, azaz a humán természet alapján álló legtágabb földrajzi kiterjedésű praxis lehet jogosultja a globális törekvéseknek. Akármelyik praxis, amelyik a szabadság, értelmesség, lelkiismeretesség vonatkozásában hiányos, és saját határain túlterjeszkedve a személyes döntések vonatkozásában elfogadhatatlan, emiatt részérdekek, önös célok, hatalmi törekvések eszköze, az nem lehet eredményes a 'humán' globális megvalósításában. A döntések ugyanis az önzés következményeként egyéni és közösségi érdekei miatt mások jogos érdekeit kiszorítják, olyan motivációnál rekednek meg, mely méltatlan az emberhez, olyan célokat tűznek ki, amelyek a szabadságot, értelmességet, lelkiismeretességet mellőzik, olyan akciókhoz vezetnek, melyek a teljes közösség javát csökkentik, ellehetetlenítik. A szociológiai praxisok összhangban történő fejlesztése szolgálja az emberi tevékenység integrációját globális méretekben.

Érdekellentétek megakasztják a folyamatokat. Az érdekek integrálása a közös értékek mentén valósul meg. Egymásnak ellenmondó értékválasztások megakadályozzák a közös célok elérésére törekvést. A célok különbözősége megbontja a tervezett akciók közös végrehajtását. A közös akciók megütköznek a másféle érdekek, értékek, célok, akciók sokaságával a nagyobb közösségben, a teljes népeességben. - Minden szinten emberek, személyek cselekednek, akik az integrációs szinteken másféle szerepben nevezhetők meg: individuumok, családtagok, barátok, munkatársak, lakosok, polgárok, európaiak, eurázsiaiak, földlakók. - Az integráció döntéshozatali folyamatai asszertívak, a célhoz több lépésben együtt közelítenek az integráció két irányából, időbeli folyamatok. Nem a struktúrák megváltoztatásától, hanem a funkciók szerveződésétől várható el a kívánatos irányban történő integrált változás.

A Világ még nincs készen!¹⁵ - Kialakításában mindenkinek személyesen részt kell venni! Mindenkinek ki kell egészíteni¹⁶ valamivel a meglévőt! A 'Hegyi beszéd', a 'Nyolc boldogság'¹⁷ erről szól. Az elérhető legtöbb vonatkozásában senki sincs előnyben vagy hátrányban, bárhol született, bármikor élt. A teljesíthető szempontjából mindenki személyesen kell, hogy emberként álljon helyt, a változtatást önmagán kezdve. - Egyéni történeteink mellett köztörténeteink sorolhatók fel. Ezekben benne rejlenek mindazok az innovációk, amelyek az

¹⁵ UNESCO Société Planète – Planet Society programja: Le Monde Reste à Faire. - The World is in the making.

¹⁶ Kol 1,24

¹⁷ Mt 5-7, vö. Lk 6,20-49

információkkal, az értelmezéssel, az ítélettel, attitűddel, döntéssel, életciklussal, szituációkkal, hatásrendszerekkel, eseményszférákkal, integrációs szintekkel, események minősítésével kapcsolatosak. Egyéni fejlődésünk pályáját végig jellemzi, hogy 'ember vagyok, amíg élek, és ember akarok maradni, amíg élek'. Reméljük, hogy pályánk végén az út életre nyíló kapun át halad.

A lehetőségeket a személyes képességek szerint tudjuk felhasználni. Képességünk korlátjai szabnak határt felelősségünknek. Ezért a humán innovációk a képességek és a felelőségek vonatkozásában minden szinten, minden szerepben, bármely akcióban jogos és alkalmazandó kezdeményezések.

Az integráció egy sajátos módja: a szolidaritás. Ahhoz, hogy az ember képes legyen az értékek mentén integrált rendszereket kialakítani szükséges még egy fontos szempontot figyelembe venni. Ez pedig nem más, minthogy az ember zoon politikon, közösségi, társadalmi létező is. Az élete nem értelmezhető a másik nélkül. Egyedül nem képes megfoganni, megszületni, felnőni, tanulni. A vele szemben álló másik nem lehatárolja, nem egyszerűen csak tudatosítja a személyes végességét – ahogyan azt Jean Paul Sartre fogalmazta meg, a másik számára nem a pokol, hanem éppen ellenkezőleg, az élet – az örök élet – lehetősége. Minden valóságos élet találkozás - tudjuk Martin Bubertől. A szolidaritás ezeknek a találkozásoknak a helyes kezelése, a találkozások érdek nélküli megélése. A szolidaritásban nincs közvetlen önzés. A szolidaritás arra a felismerésre épül, hogy bármikor kerülhetek olyan helyzetbe, amikor segítségre van szükségem. Éppen ezért nekem is kötelességem segíteni. A szolidaritás ráadásul az a sajátos alapelv, amelyik a normarendek mindegyikében megjelenik. Sem a jog, sem az erkölcs, sem a vallás nem képzelhető el a szolidaritás elvének érvényre juttatása nélkül. Valójában erre az elvre épül John Rawls igazságosság elmélete is. Az a társadalom, amelyik ezt az alapelvet háttérbe szorítja, életképtelenné válik. Az önzők világa nem reprodukív. A Názáreti Jézus szépen fogalmazza meg ezt az evolúciós igazságot: „ha a búzaszem nem hull a földre, és nem hal el, egymaga marad, de ha elhal, sok termést hoz.” Az igazi innováció nem lehet más, mint felismerni az egymásra utaltság szükségszerű és örömteli erejét. Itt az egymásra utaltság azonban nem a termelői és fogyasztói láncok összekapcsolódását jelenti, mivel azok öncélúak és nem érintik a humán anyagi valóságot túllépő horizontjait. Az egymásra utaltság családot, nemzetet, államot jelent - Arisztotelész értelmezésében, Jézusban pedig szeretetet és örök életet. A nyugati ember életében a fenntarthatóságot kell, hogy jelentse. Ha nem tudatosodik ez a tény, képtelenek leszünk az unokáink és dédunokáink által ránk bízott jövőt biztosítani.

Minden innováció mögött a szolidaritás, mint az emberi jövő biztosításának az alapeszménye kell, hogy álljon.

4. Az integrációt szolgáló humán innovációk kritériumai

Milyen az emberi természetnek, a személyes tevékenységnek és az integrációnak megfelelő innováció?

Amelyik a humán természetnek megfelelő szabadságot a kellő mértékben biztosítja annak, aki az eseményhez legközelebb álló kompetens döntéshozó, azaz

1. a szabad döntés lehetőségét biztosítja mind a magasabb, mind az alacsonyabb integrációs szint funkcióinak szerveződéséhez,

2. amelyik annyi szabadságot biztosít amennyi lehetséges és annyi megkötést, kötelezettséget követel, amennyi szükséges,
3. a funkciók integrációját szolgáló eseményhez legközelebb álló felelős szereplőknek adja meg a döntés lehetőségét,
4. a kompetenciákkal rendelkező felelősök által a humán méltóságnak, minőségnek megfelelő szükségletek, érdekek, motivációk, célok, akciók tekintetében az integrációt előmozdítja, és
5. helyet ad a lelkiismeret szavának, hogy a helyesnek, igaznak, javunkra válónak, egységet létrehozónak tartott szerint tapasztalatunk, előrelátásunk, belátásunk alapján cselekedjünk.

Bibliográfia

Fulgentius, F.C.G. (460-533) az emberi természetről. In: *Munkálatai a pesti növendék-papság magyar iskolájának*. Nyolczadik kötet. Buda, 1841. 30. – fordítás latinból. Kais. Kön. Hof Bibliothek 55.253 – B Alt. Még: Vanyó László: Ókeresztény írók. II. Bp., 1980.

Gaudium Et Spes (A II. Vatikáni Zsinat GAUDIUM ET SPES kezdetű lelkipásztori konstitúciója) az Egyházzól a mai világba. 1965. december 7., (2020) Elérhető: <https://regi.katolikus.hu/konyvtar.php?h=16#GS13> (Letöltve: 2020.04.14.)

Heidegger, M., (1995), *Die Grundbegriffe der Metaphysik. Welt – Endlichkeit – Einsamkeit*, 1929/1930 (2004) Frankfurt am Main: Klostermann, Angolul *Introduction to Metaphysics*. (1953) New Haven, Conn.: Yale University Press. In: Heidegger, M. (ford. Vajda Mihály), *Bevezetés a metafizikába*. Budapest: Ikon

Heidegger, M. (2001) *Die Grundprobleme der Phänomenologie*, 1927 Frankfurt am Main: Klostermann In: Heidegger, M. (ford. Demkó Sándor, görög és latin szöveggond. Ábrahám Zoltán), *A fenomenológia alapproblémái*. Budapest: Osiris-Gond. – Cura Alapítvány

Nyíri, T. (1981) *Az ember a világban*. Budapest: Szent István Társulat elektronikus változata: Nyíri, T. (2020) *Az ember a világban*. Elérhető: <http://www.ppek.hu/text/nytemv01.txt> (Letöltve: 2020.04.14.)

Szabadbölcsezet – A filozófia témakörei. X. fejezet: Antropológia. (2020) Elérhető: http://mmi.elte.hu/szabadbolcseszlet/mmi.elte.hu/szabadbolcseszlet/indexbaba.html?option=com_tanelem&id_tanelem=982&tip=0 (Letöltve: 2020.04.14.)

UNESCO Société Planète – Planet Society programja: *Le Monde Reste à Faire. - The World is in the making* Elérhető: <http://www.unesco.org/archives/multimedia/document-397> (Letöltve: 2020.04.14.)

HUMAN INNOVATION

DR. KÁLMÁN CZAKÓ– DR. NÁNDOR BIRHER

The criteria of human innovation originate in human nature. The innovator, who is free, intelligent and relies on his conscience, always acts in time and space. His individual activity is integrated in the life of the community. Human nature is a property that all people have in common, all human actions are based on it, but these actions vary according to individual personal abilities and responsibilities. The article states that it is possible to build on the common foundation that exists in humanity, and it is possible to promote the benefit of the entire human community on Earth by innovations to harmonize needs, interests, attitudes, decisions, goals, actions and networking.

Keywords: human quality, criteria, innovation